

Kristina Pai
Tartu Oskar Lutsu nimeline
Linnaraamatukogu
kristina.pai@luts.ee

Teie 27.06.2025

Meie 14.07.2025 nr 1-11/563-28

Vastus 21 raamatukogu juhi pöördumisele

Lugupeetud raamatukogude juhid!

Mul on hea meel, et seisate südamega oma valdkonna huvide eest. Ainult tugevate valdkonna eestvedajate koostöös on võimalik teha olulisi samme, et kasvatada raamatukogude relevantsust väga suurte muudatuste ajastul. Mul on teie pühendumuse üle isiklikult hea meel, sest pean raamatukogude valdkonda ülioluliseks Eesti rahva vaimujõu ja kogukondlikkuse kasvatamisel.

Oleme uut seadust rahvaraamatukogude esindajatega välja töötanud nüüdseks juba viis aastat. Alustasime väljatöötamiskavatsuses suurte rahvaraamatukogusid puudutavate väljakutsete defineerimisega ja töö jätkus rahvaraamatukogude nõukoguga väga tiheda aruteluna. Peetud on tuliseid vaidluseid, milles iga sõna on läbi räägitud. Vahepeal, seaduse välja töötamise kõrval, on ministeerium ümber korraldanud Hoiuraamatukogu töö, võimaldades sel toimida senisest rohkem „ringraamatukoguna“, ja oleme loonud „Raamatukogude kiirendi“, mis on rahvaraamatukogude reformi oluline osa. Nüüd on aeg teha järgmised sammud: võtta vastu uus rahvaraamatukogude seadus Riigikogus ja minna üle kõige kaasaegsemale ja rahvaraamatukogudele tasuta pakutavale ühtsele üleriigilisele raamatukogusüsteemile.

Meie kõik – nii teie iga päev omakandi inimestele parimat võimalikku raamatukoguteenust pakkudes kui meie ministeeriumis seda suurt ja olulist reformi teiega koos läbi viies – töötame ühe eesmärgi nimel: et aina rohkem Eesti inimesi leiaks oma tee üle raamatukogu lävepaku, leiaks seal seda, mida vaja, ja veedaks seal aega. Ei maksa unustada Eesti inimesi üle terve maailma: tänapäevane lugeja võib üle Eesti raamatukogu mõttelise läve astuda ka teisest maailma otsast. Me peame suutma kõigile huvilistele olla atraktiivsed ja pakkuda igaühele seda, mida just temal 21. sajandi raamatukogust vaja.

Mõistan teie muret, et ministeerium ei ole teile kõiges vastu tulnud. Mõistan ka muret sellepärast, et vana süsteemi hakatakse etapiviisiliselt ümber korraldama ilma, et kogu uus süsteem oleks tervikuna paigas. Aga olen veendunud, et me teeme koos suurt ja väga olulist hüpet edasi. Meie eesmärgid on samad. Tunnetus, et raamatukoguvaldkond vajab olulist edasiminekut, on meil sama.

Olen nõus, et protsessi juhtimine võiks alati olla parem. Saan öelda, et Kultuuriministeeriumi poolt on see läbi viidud parimas usus.

Meile on selle seaduse loomises olnud oluline arvestada raamatukogude huve. Ka praegu kaalume me hoolikalt teie ettepanekuid ja mul on hea meel öelda, et paljudele, võib-olla isegi kõige olulisematele neist, saame me vastu tulla. Näiteks oleme nõus sellega, et kohalikule omavalitsusele jääb õigus otsustada, kas peetakse vajalikuks oma rahvaraamatukogujuhti iga 10 aasta tagant konkursiga valida või tehakse temaga tähtajatu leping. Samuti oleme arvestanud teie sooviga mitte kohustada teid oma teeninduspiirkondi määrama, sest see on rahvaraamatukogu igapäevatöö osa ja seaduse poolt pandav kohustus on formaalne ja koormav. Samuti arvestasime kohalike omavalitsuste sooviga, et seadus annaks kohalikule omavalitsuse volikogule võimaluse vastavalt vajadusele raamatukoguvõrgu korraldamist delegeerida. Lisaks oleme vabamaks muutnud iga rahvaraamatukogu nõukogu korraldust, et see täidaks iga kohaliku raamatukogu

tegelikku vajadust ja mitte vorminõudeid. Valmistame ette teiega kohtumisi augustis, et jätkata põhjalikku koostööprotsessi enne seaduse Vabariigi Valitsusse ja Riigikokku saatmist.

Olen nõus, et viieteistkümnest riigi ülesandeid täitvast rahvaraamatukogust töökohtade ühtsesse arenduskeskusse toomine on valus muudatus. Selle muudatuse eesmärk on kasutada riigi raha paremini rahvaraamatukogude toetamiseks. Ühtses arenduskeskuses tekivad paremad võimalused sisuliseks rahvaraamatukogude arengu toetamiseks – kokku jooksevad nii statistika, lugejate vajadused komplekteerimistellimuste näol, raamatukogude teenuste arendamise toetamine kui ka ühtse raamatukogusüsteemi töös hoidmine. Soovin rõhutada, et riik ei hoia selle reformiga mitte sentigi kokku – vastupidi, raamatukogude kiirendi näol oleme valdkonda raha juurde toonud.

Niisiis ei ole selle reformi eesmärk rahaline kokkuhoid rahvaraamatukogude arvelt, vaid kaasaegseim võimalik teenus Eesti lugejatele. Kogu ressurss jääb valdkonda, aga me suuname selle ümber, et riik saaks toetada raamatukoguvõrku terviklikult ja alati kõige kaasaegsemal viisil. Selle reformi peamine eesmärk on tagada teile parim võimalik riiklik tugi, et teie saaksite pakkuda oma kogukonnale just seda, mida nad vajavad, ka edaspidi. Lisaks on selles hulgaliselt lõdvendusi kohaliku omavalitsuse otsustusõiguses ja rahvaraamatukogude enesekorralduses. See seadus lisab vabadusi ja võimalusi ning vähendab kohustusi.

Esimest korda Eesti Vabariigi ajaloos tekib terviklikult raamatukoguvõrgu arengule pühendunud professionaalne keskus. See võimaldab mitte üksnes paremat teenust homme, vaid loob võimaluse ka vajalikuks üleriigiliseks innovatsiooniks ülehomme. Samuti võtab arenduskeskus senisest suurema rolli raamatukogude tehnilisel toetamisel. Oma riigi rahvusraamatukogu on ühtseks arenduskeskuseks kõigile rahvaraamatukogudele kujundanud näiteks Norra ja Holland. Nendes riikides on imelised, inimestest tulvil rahvaraamatukogud. Samuti toimub komplekteerimine keskselt palju suuremates riikides kui Eesti. Loomulikult vajavad raamatukogud ka teisi nimetatud maades olevaid hüvesid. Ent usun, et praegu teeme raamatukogureformiga otsused, mis rahvaraamatukogude tuleviku võimalusi laiendavad ja loovad eelduse edasiseks arenguks.

Kultuuriministeerium ei tee seda soovist nõrgestada 15 seni riiklikke ülesandeid täitnud raamatukogu, vaid vajadusest kasutada senist riigipoolset raha suurima võimaliku raamatukoguvaldkonna võimestajana. Olukorras, kus maakondi haldusüksustena ei ole enam juba kaheksa aastat, on riigi vaatest loogiline, et korraldame koostöö kõigi kohalike omavalitsustega võrdselt ja ühtsetel alustel. Iga kohaliku omavalitsuse keskraamatukogu saab omakorda otsesideme riigi toega, KOV-id ei pea enam ülal pidama ja arendama raamatukogusüsteeme ning raamatud liiguvad tulevikus samuti otse igasse kohalikku omavalitsusse.

Rahvusraamatukogu juurde loodav arenduskeskus ei palka spetsialiste ainult Tallinnasse, vaid tervesse Eestisse. Head raamatukogunduse spetsialistid saavad konkurentsivõimelise palgaga tööd nii loodavates piirkonnakeskustes kui ka distantstilt töötades. Kontakt kohalike vajadustega jääb tihedaks, arenduskeskuse peamiseks näitajaks saab rahvaraamatukogude rahulolu toega, mida nad saavad.

Head raamatukogude juhid! Loodan, et arutame seaduse veelkord läbi ja leiame ühised lahendused praegustele murekohtadele, sest raamatukogude valdkond vajab ja väärrib uut seadust

Me oleme teie ettepanekutele alati avatud ja hea meelega valmis kõigiga kohtuma.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mihkel Kaevats

kultuuriväärtuste osakonna juhataja kultuuriväärtuste asekancleri ülesannetes

Mihkel Kaevats 628 2259

Mihkel.Kaevats@kul.ee